

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Տարեկան 12 Ձր.

Վեցամսեայ 6 Ձր.

ԱՐՏԱՍՍԱԶՄԱՆ

Երկու քիւր միկ ծրարով

Տարեկան . . . 14 Ձր.

Վեցամսեայ . . . 7 Ձր.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2-60 Տօլար

Վեցամսեայ 1-50 »

Կ Ա Ն Պ Ի Կ

Փակոցման ատորը
20 սանթիմ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇՈՒԱԹ

ՀԱՍՏ

Réduction 24 journal

Travounk

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

Кравунк

ВАРНА

Կրոնոշիկը եւ լին
տրոշիկ

ՍԽԱԼ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՆԵՏԵՒԱՆՔԸ

Անպատրաստ ժողովուրդ մը ցոյցերով ու ուժերով շարունակեալ իր քննարկներով (էփօլիսիօն) օրէնքին առանց մի քիչ համակերպելու՝ տգէտ աւերով իր դարերով հետեւած ուղիին հակառակ կողմը յանկարծ առաջնորդել ճգնիլ փոխանակ բարիքի չարիք արալ կը բերէ. այս ընդունուած ճշմարտութիւն մըն է. ժողովրդական ասացուածք մըն ալ կայ այս իմաստով. «սանդուխին վարի աստիճանէն յանկարծ էն վերի աստիճանը ելլել փորձողը վար կը գլորի»:

Գիրքերու վրայ միայն յեղափոխութիւն սորվող բայց իրենց գործունէութեան ասպարէզ ընտրած երկիրը ու ժողովուրդը մօտէն չունենաւիրող արդի շատ մը հայ և ռուս յեղափոխական վարիչներու գործունէութեանց արդիւնքը բարիքէ աւելի չարիք եղած է:

Հայ յեղափոխութեան բացասական արդիւնքին, այսինքն աղէտները, մեծաւ մասամբ սխալ գործունէութեանց հետեւանք լինելը եթէ մեր յեղափոխականաց մէկ մասը տակաւին չը խոտովանի, շատեր սակայն իրենց աղէտները սխալները ճանչնալու ազնուութիւնը ունեցած են և պիտի ունենան տակաւին: Մեր ռուսահայ յեղափոխականներու շատերը ռուս յեղափոխականներէ ներքին չուած և անոնցմէ ազդուած ըլլալով, իրենց շատ անհաճոյ կը հընչէր մեր դիտողութիւնները ու քննադատութիւնները գործունէութեան վրայ ճշող սխալներու մասին և երբ մենք ցոյց տայինք թէ վերահաս աղէտը իրենց սխալներու հետեւանք է, անոնք մեզ սեւեւացնել և մեր դէմ հայհոյել կը նկրտէին: Այժմ անոնք պէտք է խրատուին աչքի առջև ունենալով իրենց վարպետներուն, ռուս յեղափոխականներուն, գործած վերջին սխալներու բացասական արդիւնքը, զոր դրականօրէն ցոյց

կուտան թանկէն թարգմանուած հետեւեալ տողերը:

Յետադիւնական հսկումը

Տէմօկրատները [ռամկավարական] բաւական հիասթափուած կերեւան գիւղական համայնքներու մէջ անյաջող միախուռն պատճառաւ: Էրուայ Պելճի Մօսկուայի թղթակիցը կը գրէ թէ տէմօկրատ՝ կուսակցութեան կեդրոնական յանձնախումբի նուիրակներուն տեղեկագրերը՝ նահանգին մէջ մտքերու վիճակի մասին, առաւել քան յուսահանցողիցի են:

Օրինակի համար, Մ. Ռատիշկով պտուղեցաւ Գաղանի, Սամարայի, Սարաթովի գաւառները: Այս տեղերը, կըսէ նա, մտքերու վիճակը բոլորովին յետադիմական է: Դեկտեմբերի վերջին գործադուլի ապստորութեանը, ողբալի եղած է. ժողովուրդը գործի և զրամի չզոյւթիւնէն նեղուած, ոչ թէ միայն յեղափոխութեանէ բացառականօրէն երես դարձուցած է. այլ նաեւ ընդանրապէս չուզիր այժմ լսել ոչ մէկ ազատութիւն, միևնույն հակակրանքով վերաբերուելով ընկերավարականներու և ազատականներու մասին:

Այն տեղերը ուր երկու ամիս առաջ չափաւոր ազատականներու կամ արմատականներու յաջողութիւնը ապահովուած էր, կըսէ Մ. Ռատիշկով, ի մօտոյ յետադիմական տարրերը յաղթանակ պիտի տանին: Ընտրութեանց ելքի մասին բնաւ երազներ պէտք չէ անուշանել, ժողովուրդին մեծագոյն մասը ոչ մէկ արգելք չը յարուցաներ բարձրէն եկող յետադիմութեան, և կը թողու գործադրել առանց մէկ րոպէի:

Շատ մը գիւղերու գիւղացիք Մօսկուայի կառավարչին զրկած են պատուիրակութիւն մը ամբողջ նաւի մը բեռ քաղաքական տետրակներով զորս հրատարակած է «հոկտեմբեր 17 ի սիւնթիւնը» (ազատական օսանման գրական կուսակցութիւն):

Այս տետրակները որ պրոքլամութիւնն արտօնուած և չափաւոր ուժով մը գրուած են, գիւղացիները կը կարծէին թէ յեղափոխականներու գործ են և կը մտածէին զանոնք կառավարութեան յանձնել, նաեւ մատնել այդ գրուածքները տարածողները: Կառավարչը շատ աշխատեցաւ գիւղացիաց բացատրելու թէ «հոկտ. 17 ի Միւլթիւնը» յեղափոխական ոչինչ չունի: Պատուիրակները գէպի Չարը իրենց անձնուէր հպատակութիւնը յայտնելով վերադարձան իրենց գիւղերը:

Սնոյինսիս Կազիսն ալ միւս կողմէ

մէ կը տեղեկացնէ թէ քաղաքի գիւղերու գիւղացիք իրենց կառավարչին գրած են հետեւեալ տղերս գիրք:

«Մենք ստորագրեալքս զանազան կողմերէ խնդրանք ընդունեցինք որ յարինք ռամկավարական կուսակցութեան, ընկերավարական-ռամկավարական կամ վաճառականութեան եւ ճարտարագործութեան կուսակցութեանց, և քուէ տանք այս կուսակցութիւններու՝ ծրագրին համար Տոմայի ընտրութեանց ատեն:

«Մեր ակար հասկացողութեան պատճառ մենք չենք կրնար քաղաքական խնդիրներ ըմբռնել և չունենալ կառավարութեան ընդդիմադիր կուսակցութեան մը ուժ տալ, կը դիմենք ձեր վստահութեան, խնդրելով որ մեզ ըսէք թէ ո՞ր կուսակցութեան մենք կցուելու ենք առանց վնաս բերելու մեր աստուածային միապետին:

Ինչպէս մենք և ուրիշներ ժամանակին քանիցս ցոյց տուած էինք մեր յեղափոխականներու շատերուն գործելակերպի սխալները, նոյնը ըրաւ ռուս յեղափոխականներուն Կաբօն քահանան, որ Բեդրսպուրկի մէջ 1905 Յունվարի մեծ ցոյցին առաջնորդողը եղած էր: Այս անձնուէր հոգեւորականը ասկէ չորս չորս ամիս առաջ նախ ելզն թերթի խմբագրին ու կարծիքները յայտնած էր և մենք ժողովուրդէն թարգմանելով արտատպած էինք (սեւ «Ռուսուներ» 87 թիւը 1905):

Յեղափոխական շարժումին պարագլուխները իրողութիւնը ըմբռնելու մէջ թերեւ են, ինչպէս ես ալ թերեւ կըմբռնէի երբ Ռուսաստանէ դուրս կը գտնուի:

Մայրայեղ կուսակցութեանց պետերը թաքթիքի խոշոր սխալներ կը գործեն անմիջապէս զինեալ ապստամբութիւն քարոզելով կամ պահանջելով, առանց միջոց տալու ուրիշ ուժան մէջ հանրապետութեան մը հաստատումը կուզեն:

Անոնք կը սխալին մանաւանդ գիւղացի և գործաւոր ամբոխին մտքի իրական տրամադրութեան մասին: Գիւղացի ամբոխը կատարելապէս բարոյացած է, իր գիտակցութիւնը աճած է. բայց նա միշտ սերտօրէն կապուած է ձախկնի գաղափարին, ան ապստամբած է պաշտօնեաներուն և ազարակային կալուածատէրներու դէմ. բայց դիպի մեղադրանքներ և աւելի շատ տրամադրութիւններ չունի:

Գալով գործաւորներուն, ես որչափ կըցած եմ հաստատել իմ ճամբորդութեան սիմպոնի, անոնց միտքը գրաւուած է իրենց մէջ ծայրայեղ վարդապետութիւններու բրորակալող և անոնք կը հաւատան իրենց բոլոր պահանջներուն անմիջապէս իրագործումին: Չանոնք այնպէս համոզած են թէ իրենց միտքած է միայն ռադիկալ տարածել երջանկութեան տիրանալու համար, վստահ յեղափոխական բանակը ահարկու է թէ թուով և թէ իր կուռ պատրաստութեամբ, ըսած են անոնց: Ահա այս համոզումէն առաջ կուզայ անոնց յանգնելութիւնը:

Բայց ես հիասթափութեանէ կը վախնամ: Եթէ յեղափոխական թաքթիքը աւելի խոհական չօղլայ, եթէ գործաւորներու ռադիկալները օրոշեն անպատճառ գործադուլ ընել, ամեն տեսակ տոտապանք առաջ բերելով, առանց յաջողութեան հաւանականութիւններ ճշդիւ կանխատեսելու: անյաջողութեան պարագային, գործադուլներէն հազարաւորները փողոցն մտնած ըլլալէ վերջ, յեղափոխական ոգին՝ անկուրով պիտի մտնի, և գործաւորաց ամբոխը իր ուժին վրայ վստահութիւնը կորսնցուցած պիտի կցուի սեւ խումբերուն և խուլիգաններուն:

Վերջապէս, պէտք է առանց կասկեցնելու յեղափոխութեան ընթացքը, գործաւորներուն խաղաղ կազմ կերպութեամբ զբաղել, աւելորդ է ըսել թէ Չարը երբեք ընէ Մանիպուլյութեան վրայ և կատարեալ ներքին շնորհէ: Ուրիշ ամեն վարմունք արդիւնք պիտի ունենայ սոսկալի արխանդուրիս մը երկրայեղի վերջաւորութեամբ:

Բայց, եթէ յաղթել կուզենք, պարտինք հանդարտութիւն մը յառաջ բերել գործաւորաց մէջ, որպէսզի կարենանք լաւ կազմակերպուել և որոշ արդիւնքներ ձեռք բերել:

Հայր Կաբօնի այս խօսքերը մարգարէութիւններ չէին, այլ լուրջ ուսումնասիրութեան արդիւնք, զոր չըմբռնեցին ընկերավարական և յեղափոխական շատ մը վարիչներ. ասոնք տաք գլուխ շարժումներով արիւնահեղութեանց առիթ տուին և ժողովրդին յեղափոխութենէ պաղելուն և դէպի յետադիմականները յարելուն պատճառ եղան:

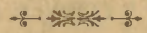
Լաւ դաս մը, լաւ խրատ մըն ալ այս պէտք է ըլլայ մեր յեղեկու կուսակցութիւնները վարող ռուսահայ պետերուն:

(Gawronski, 2002)

տակուած են : Դալով բարոյական ազդեցութիւն բանեցնելու խնդրոյն՝ առիկա կ'ենթադրէ թէ Թուրք կառավարութիւնը համոզական ազդեցութիւններու ընդունակ ըլլայ, ինչ որ հազիւ թէ կրնայ ըստնուել ներկայ պարագային մէջ ։

«ԱՍՅՆ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ»

ՄԵՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՏՓՒԻՄ 1906 փետր. 25

Տեսնալով որ «Իրաւունք» թերթը անաչառ կերպով քննադատում է մեր կուսակցութիւնները ստէպ բռնած ազգակործան ընթացքը, իբրեւ մի անգամ այդ կուսակցութիւններից մէկի, եւ երկու կուսակցութիւնների գործունէութիւնը բոլորը 92 թուականից ի վեր այսօր հայելու նման առաջն պատկերացած է, առիթ կուսնենամ այդ լոյս չխարհն հանել եւ դնել հայ ազգի առաջը : Եթէ այսօր ազգի ամէն մի անհատ իւր վերջի կոպէկը չի խնայում եւ տալիս է ու տալիս, բայց մեր կուսակցութիւնները ի չարն են գործ գնում նրանց հաւատը : Եւ ինչպէս խոստանում եմ պէտք է գրեմ եւ հրապարակ հանեմ եւ յանուն ճշմարտութեան յոյս ունեմ «Իրաւունք»ը իբրեւ ազգի շահերի նախանձախնդիր, պէտք է մեր դիմակաւորածների գիմակները վար առնի եւ նրանց այլանդակ տեսքը ի ցոյց հայ ազգի հանգէս դուրս բերի : Մեր կուսակցութիւնները այնպիսի ընթացք են բռնել, որ ամէն մի լուրջ անձնաւորութիւն երբ տեսնում է, ինքն իրան ասում է հրապարակով կամ մեր ազգի վախճանը մօտեցել է, կամ մեր ազգի աւելի պէտք է բարձրանայ, եւ հաւասարի Անգլիացու, Ամերիկացու եւ այլ լուսաւորեալ ազգերի :

Տեսէք որքան լուսաւորուել ենք, որ մեր կուսակցութիւններից մէկը, Դաշնակցութիւնը հոգեւոր բարձր իշխանութեան իրաւունքը իւր վրայ է վերցրել, պատկեր է քանդում, այսինքն լուծում, հաստատում եւ այլն : Եթէ չէք հաւատում ահա ձեզի մի փաստ, որ պիտի ընթերցողները շատ ծիծաղին :

«Ա.Զ.Պ.» (Ախլաթայ)

«Տեղիս Հայ. Յեղ. Դաշնակցական մարմինը յայտնում է Ախլաթայի հայ հասարակութեան, ամուսին Մարիամ եւ Միսակ Մուրադեանների բաժանման հարցի մասին, (որի վերաբերմամբ որոշ դեր են խաղացել Տէր Արաքան քահանան եւ իւր. Զինգարեանը) ուժեղացած դատաստանական մարմնի բազմակողմանի եւ լիակատար քննութիւնից յետոյ եղած վճիռը :

1. Ճանաչել չիկին Մուրադեանցին բոլորովին աղքատ
2. Ճանաչել մեղաւոր Միսակ Մուրադեանցին նախամտածուած գիտաւորութեամբ կնոջից բաժանուելու համար բռնի միջոցներով չիմելու մեղ. որի համար որոշեց :
- Ա.) Մէկ ամիս բանտարկութիւն իւր տան մէջ :
- Բ.) Երեք ամիս բոլոր հայ կանանց եւ մեր շրջանի բոլոր դաշնակցականների կողմից :
- Գ.) Պարտաւորեցնել Միսակ Մուրադեանցին վճարել իւր կնոջ օգտին

հինգ հազար ռուբլի (5000 ռ.) իբրեւ անփականութիւն :

Դ.) Վճարել տուգանք երկու հարիւր ռուբլի տեղական դաշնակցական մարմինն եւ հարիւր ռուբլի դաշնակցական «Կարմիր Խաչ»ի ընկերութեան :

3.] Ճանաչել մեղաւոր իւր. Զինգարեանցին, տիկին Մարիամ Մուրադեանցին նկատմամբ արհամարանքի եւ ծաղրի առարկայ դարձնելու եւ վերին աստիճանի դեր խաղալու մէջ, որի համար որոշեց :

ա.) 15 օր բանտարկութիւն տեղիս դաշնակցական բանտում :

բ.) Տուգանք տասը ռուբլի տեղական դաշնակց. մարմինն :

4.] Ճանաչել մեղաւոր Տէր Արաքան խանաւայի, որ Միսակ Մուրադեանցի իւր կնոջից սրի եւ ատրճանակի միջոցով ձեռք բերած ստորագրութիւնը վաւերացրել է առանց տիկնոջ նախապէս խոստովանեցնելու եւ ժողովուրդի մէջ տարածել է որ տիկինը այդ ստորագրութիւնը տուել է ինքնաբերաբար, որի համար որոշեց :

ա.) Հինգ ամիս ժամանակով Ախլաթայի հայ հասարակութիւնը չհրաւիրէ նրան ո՛չ պատկի, ո՛չ մկրտութեան ո՛չ գերեզման օրհնելու, ո՛չ տնօրէնէնքի եւ ո՛չ էլ թաղման :

բ.) Վճարել տուգանք տեղական դաշնակցական մարմինն յիսուն ռուբլի :

«Հայ. Յեղ. Դաշնակ. Ճարտ. կոմիտէ 10 դեկտ. 1905 Ախլաթայ : »

Առ այժմ այս փոքրիկ փաստը, Դաշնակց. մի փոքրիկ փաստ էլ Հնչակեանների մասին յայտնելու : «Իրաւունք»ի ընթերցողներին յայտնի է որ անցեալ տարի Պարզի Հնչակեաններ Նոյ. Եղ. Կատարմաւորական ժողովում վճռել են հին ծրագրով գործել. այդ դուր չգալով Ա. Նազարբէկին եւ իւր ընկերներ Ռուբէն Սահակաւորեանցին, Գրիգոր Վարդանեանին, բաժանվել են եւ եկել Կովկասում միացել սօց. դեմոկրատների հետ եւ գործում են Հնչակեանների դէմ : Մինչեւ անգամ այդ պարոնները չեն խղճահարում, որ ազգի փողերը կերել են տարին տասներկու ամիս, իսկ այժմ ազգի դէմ են գործում աւելիով ինչ ազգ, ինչ հայ եւ այլն. եւն. Այդ անամօթ պարոնները մինչեւ անգամ սպառնալիքներ են կարդում շուրջից ասելով հնչակեաններին. թէ ինչո՞ւ վերջին օրերս [անցեալ օր] փետր. 18 ին. սօց. դեմոկրատ դարձած Ահրիման—Սարգիս Բաղդաւեանը գալով Թիֆլիս, Երեւանեան հրապարակում սկսում է քարոզել թէ «հնչակեանները շուրջից ասելով են թթու ազգասէրներ, ինչ հայ, քանի որ Նազարբէկեան չի ուղում ազգասէր լինիլ, այլ համամարդկային գաղափարներ պիտի տարածեն եւն. Մենք թողել ենք տաճկահայ դատը եւ այլն : Այս եւ այսպիսի անհիմն խօսքեր Ահրիմանի բերանից լսելով մի հնչակեան գիտուոր մի փառաւոր ծնունդ է Ձե՛ ժամ ժամանակ տալիս Թիֆլիս մնալու. այդ պարոնը խայտառակուած երեկոյին ժամը 8 ին փախչում է Բագու, նոյն օրը հասած ժամանակը Բիրի-հէյրաթում մի քանի երիտասարդներ կամենում են սպանել նրան փախչում է դէպի Երեւան : Այժմ Ռուբէն խանաւորեանը, Գրիգոր Վարդանեանը իրենց պարագլուխ Նազարբէկեանի հրամանի համաձայն սկսել են իրենց գաղափարները տարածել. Բագուում մեղացել են նրանց հետ դերձակ Պատուական Սաղաթէկեան, մի գործակաւոր մի թափառալիցի, Երեւանում

մի գործակաւոր Արամ Շոգանեան եւ իւր 6 բարեկամ ծանօթներով. Թիֆլիսում Մուշեղ Տիրացուեանց, Օ. քոյեանցի խանութից վաճառուած Գապա անունով (Գարբէլ) մի պարոն եւ ոմն Տիգրան Ղազարեանց : Ահա այն հնչակեանները, որոնք դարձել են Կովկասում սօցիալ-դեմոկրատ «ազգային եւն.» սասած բառը չեն ճանաչում :

Ա. Նազարբէկեան, Ռ. խանաղատեան, Գրիգոր Վարդանեանցներն էին որ Զինգարեանի նմաններէլ աէօրի ենթարկել տուին եւ ազնիւ գործիչներին մատնիչներ հրատարակեցին : Մինչեւ անգամ յայտնի գործիչ Հմայեակ Խուշպուրեանցին էլ էին ուղում տնօրի ենթարկել տալ : Ձէ՛ պ. Նազարբէկ եւ ընկերութիւն. այդ վաղ էր որ ընկեր-գիտուորները անդիտակից էին, չէին իմանում. որ դուք դիմակաւորում էք գործում, այժմ ձեր դիմակը պատուել է եւ այլանդակութիւնները բացուել, չէք կարող ընկեր-գիտուորներին խաբել. ուչ է. Նազարբէկ եւ ընկերութեան անդամները կարծում էին թէ կեդրոնը կը փոխեն Կովկաս եւ Կովկասահայերը իրենց ձեռքին խաղալիք պէտք է դարձնեն. բայց աւա՛ղ փառացս անցաւորի . . . :

Մենք հետզհետէ կտանք մի կարգ ինքնակոչների գործունէութիւնները, թէ դաշնակցականներն են թէ հնչակեաններն : Առ այժմ բաւականաւոր ենք այս երկտողովս : (*)

ԼՈՒՍՆԹԱԳ

(*) Որովհետեւ խօսքի եւ մամուլի ազատութիւն է մեզ մօտ, այդ պատճառով իսկական անունները տուի հնչակեաններից լատենում գրեմալուսներին :

Նոյն

ՎԱՍԻՆԱՅԻ ՈՐԲԱՆԱՄԸ

ԻՆՉ ԵՂԱՅԻ

Վաճառի հասարակութեան լուս. ծանօթ է որ մօտաւորապէս 7 տարիներէ ի վեր տեղս գոյութիւն ունէր Որբախնամ մարմին մը, որ Հայաստանի գաշնական որբանոցներու մէջ կը խնամէր 17 որբեր :

Գրեթէ մէկուկէս տարի է ի վեր ոչ ընդհ. ժողով գումարուած է եւ ոչ վեց ամսեայ հաշուեկիւիւն ներկայացուած, հակառակ կանոնադրին այն որոշ յօդուածին որ կը տրամադրէ ամեն վեց ամիսը անգամ մը հաշուեկիւիւն եւ տարին անգամ մը Ընդհ. ժողովը գումարելի եւ կամ հրաւիրել, որ չէ եղած :

Ուստի հրապարակաւ կը հարցնեմ Որբախնամ Պատ. Դիւանին եւ Դործադիր ժողովին թէ՛ արդեօք Որբախնամը կազմալուծուած է, եւ ինչո՞ւ կազմալուծուելը հրապարակաւ չեն յայտարարել, եւ կամ եթէ երբեք կազմալուծուած է, ինչո՞ւ ասկից երկու ամիս առաջ ինձ մէջ 8 ֆր. բաժանորդագին գանձուեցաւ, իսկ եթէ կազմալուծուած չէ կը կրկնեմ ինչո՞ւ Ընդ. ժողովի չեն հրաւիրել :

Արդ՝ հրապարակաւ կոչ կընեմ պատ. բաժանորդակից ընկերներու որ միջոցներ ձեռք առնեն անպապաղ գումարել տալու ընդհ. ժողովը որուն տայ Դործ. ժողովը իր մէկ ու կէս տարուան հաշիւները :

ՄԻՔԱՅԷԼ Զ. ՄԷԼԻՔԱՅԷԼԻՆ

9 Մարտ 906

ՎԱՍՆԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պոլսոյ Բիշաքանդիւն թերթը ապացոյցներու շարքով մը հաստատել կը ջանայ, թէ Երուսաղէմի վանքին ելեւմտական գործերու վարիչները մօտաւորապէս 60,000 ոսկի իւրացուցած եւ վատնած են : Եւ կաւելցնէ թէ Կ. Պոլսոյ մէջ կան մարդիկ որոնք ազգասիրաբար (1) խնդրոյն վրայ գոյել կաշխատին եւ այլն : Մանգումէ այդ ազգասէրներէն ըլլալ կը թուի :

— Զէյթունցիք դարձեալ դիմում ըրած են Պատրիարքարանի որպէսզի նախորդ Առաջն. Փոխանորդ Տ. Կարապետ քահանան հեռացուի վիճակէն :

— Ռուսչուքի մէջ յանկարծամահ եղած է Յակոբ Էֆ. Գազանճեան : Այս հայը որչափ որ երկար տարիներ իբր փոխ հիւպատոս թուրք կառավարութեան հաւատարմօրէն ծառայած էր, այնուհանդերձ աղքատութեան մէջ մեռաւ այսօր :

Ն Պ Ա Ս Տ Ն Ե Ր Ը

Պոսթոն հրատարակուող եւ հայկական դատին բօրականտը Ամերիկայի մէջ ստանձնող անգլիերէն Արմէնիա թերթին ի նպատակ Բարեկենդանի հինգշաբթի իրկուեր տրուած Վարդանանց ներկայացման զուտ հասոյթը 306 ֆր. զրկուած է իոյն թերթին խմբագրութեան :

Նոյնպէս հաստատապէս իմացած ենք թէ աւելի առաջ Կովկասի կարօտելոց ի նպատակ տրուած ներկայացման հասոյթն ալ զրկուած է վն. Կաթողիկոսի կազմած Տիգրիսի յանձնախմբին :

Այժմ հետաքրքիր ենք նաեւ իմանալու, թէ վերջին քանի մը ամիսներուն մէջ տրուած որիչ կարգ մը նպատանքու հոսոյթները ի՞նչ եղան, նպատակին զրկուեցան, որոնց միջոցաւ եւ ինչ հասցէներով :

«ԻՐԱՅԻՄԻՆԻ» ի պատասխանները

ՌՕՄԱՆ Մ. Ա. — Օրտոցի երեք ազգայիններուն հասցէն մենք չուենք. գանոնք փնտռող անձը պէտք է մեղ զրկէ իր հասցէն եւ 5 ֆր. որպէսզի ծանուցումը հրատարակուի :

ՇՈՒՄԼԱ ՇԱԽԷ Ընթերց. — Ազնիւ եւ յարգելի անձնաւորութիւն մը բարեհաճած է մէկ տարուան իրաւունքն ուրիւն ընթերցարանիդ. սակայն կը փափաքի իր անունը չը յայտնել :

ԼՕՑԶԷ Մկրտիչ Շ խօսանք — մեկնել էք ձեր նոր հասցէն իմացուցէք մեղ շուտով եւ անպատճառ :

ԵԱՇ Ա. Ներսէսեան — Հարի չէ ձեր հերքագիրը հրատարակել ապացուցանելու համար, թէ զոյք չէք ձրհօլայի թղթակցութիւնը գողող, կարող վարձուելին մասին : Հետաքրքրուողները փոխանակ գողող փնտռուի, թող աշխատին անվախի վարձունք ունեցողները փնտռել ու խրատել :

Իսկ մենք որ շատ Դժմաբացիներ մօտէն կը ճանչնանք. կրնանք վկայել թէ տնոնք աննշան բացառութեամբ մը պարկեշտ եւ բնութանքնուն համար հոգի տուող մարդիկ են :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

Մաքեթանիանը իւշ վիւայեթ-
լէրի իշինն թէթիւ օլընան
պիւտեհի էլան Պապը Ալի թաս-
տիգ իթմէտի, վէ պու սէպէպ-
տէն մէմուրարըն փետր ալը-
զը պանդ Օթոման տահա էտե-
միշ տիր, զիրա պու պապտէ Պա-
պը Ալիտէն էմիր վէրիւմէմիշ :
Մալիյէ միւթէթիշէրի թէլէկը-
րաֆարլէ պիւտեհինն թաստի-
գինն վէ ալըզարըն պիր ան
էվլէլ էտեհնմէսինն թալէպ իտէ-
յօրլար : Էլիլէյ տախի մէզբիւր
պիւտեհինն թաստիգինն Պապը
Ալիյէ թալսիյէ իթմիշէր տիր :
Փագաթ թիւրք հիւքիւմէթի շու
եօլտա ճէվապ իտէյօր : Էլէօմ-
րիւքտէ 100 տէ 3 զամմընա տէվ-
լէթլէր րազի օլմատըգճա՝ պիւտ-
եհինն տէ թաստիգի տահա ու-
զուն միւտսէթ թէլէսիրտէ գա-
լաճապ :

— Պուկարիա վէ թիւրքիա
պէյնիտէ կէօմրիւքլէր իշինն
1900 սէնէսինտէ ազթ օլընան
մուգալէլէինն եհնիտէն թէտգը-
գը պապընտա պիր մուխթէլիթ
գօմիսիօն թէլէրի գարարաշտը-
րըլմը իքէն կէրի գալմադտա ը-
տը : պու տէֆա կէօմրիւքլէր ի-
շինն միւգէքէրաթը Էվլէլիյէտէ
ուզալըլմը օլմալլէ, Էվլէլէրի
կիւն Սօֆիատան իւշ զաթլարտան
միւրէքէպ պիր գօմիսիօն Սթան-
պօլա միւթէվէտէիհէն հարէքէթ
իթտի : Իշպու գօմիսիօն թիւրք-
լէրլէ գաթի պիր մուգալէլէնա-
մէ թէթիւ վէ ազթ իտէճէք
տիր :

— Ասքէր մէնպալարընտան
նէչաթ իտէն խապէրլէրէ կէօրէ,
Եհմէնտէ թիւրք ասքէրինն
մազլուպ օլմատընա վէ իշլէրին
ֆէնա կիթմէսինն սէպէպ Երլ
տըզտան կէօնտէրլէն Ֆէրիտ
բաշա ըմըշ պու զաթ սէր գօ-
մանտան Ֆէյլի բաշանըզ վէրտիկի
էմիրլէրէ գարըլըր ըմըշ :

— Մաքեթանիա պիւտեհինտէ
կէօսթէրլէն օն պուչուգ միլիոն
զըշ գատտր ֆալլա վարիտաթըն
եհնի չոսէլէր ինչասընա թախ-
սիս օլընմասը կէնէպի մալիյէ
գօմիսիօն թարաֆընտան գա-
րարաշտըրըլմը, վէ մահիր պիր
մուհէնտիս պուլմագ խըտմէթի
Հիլմի բաշայա իհալէ օլընմըշ :

ԱճԵՄԻՍՏԱՆ ՎԷ ԹԻԻՐԻԻԱ

Աճէմ էլիսի Պապը Ալիյէ եհ-
նի պիր նօթա վէրուպ, օինօր իւ-
զէրինտէքի աճէմ թօրազը ատտ
օլընան եհրլէրտէն թիւրք աս-
քէրլէրին պիւա թէլէսիր չէ-
թիւմէլէրինն իտտա իթմիշ, վէ
թիւրքիանըն վալարը խիւա-
ֆընա օլարագ չիմալիյէ գատար

ասքէրին չէթիւմէսինտէն մօ-
լայր պէյանը թէլէսիւք իթմիշ,
վէ էլէր պու հալ տէվամ իտէճէք
օլուր իսէ՝ Իքի տէվլէթ պէյնին-
տէ մօսթլըգ (!) պօղուլաճաղընը
իթթար էյլէմիշ տիր :

Իքի տէվլէթ պէյնինտէ մու-
գարրէր օլան եհնի թիւմարէթ
ահտնամէսի տախի իշպու արաղի
մէսէլէսի սէպէպիւնտէն էլան թաս-
տիգ օլընմամըշ տըր :

Տ Ա Ի Ի Լ Ի Է

Պուկարիանը պիւթիւն չը-
մէնտըֆէր խաթլարը իշինն պու
եաղըն պիլէթ ֆիյաթլարըն-
տան 100 տէ 50 թէնդիլ իտի-
լէճէք տիր : Եարմ պիլիթլէ
եօլմըլըգ իթմէկէ հագլարը օ-
լանլար տախի պու թէնդիլտէն
իսթիֆատէ իտէճէքլէր իմիշ :

— Պուգրէշտէ քիւշաթ օլընա-
ճապ սէրկի վէ շէնլիւքլէր սէպէ-
պի իլէ, մալիս 5 տէն 25 է գա-
տար չըմէնտըֆէր վէ վարօր պի-
լէթլէրին եարը ֆիյաթլէ վէրի-
լէճէկի մուգարրէր տիր :

— Քէօտէնէց. Պանեատաքի քիպ-
րիթ ֆապրիգասը սէնէտէ 10000
սանտըգ քիպրիթ եարմագ իշինն
հիւքիւմէթլէ գօնթուրաթ իթ-
միշ :

— Պուկարիա եհնիտէն 3 ա-
տէտ թօրլիւքօր սըբարիշ վէր-
միշ տիր :

Պու եհնի սըբարիշլէր տախի
եհթիշմէսինտէ, Պուկարիանըն
Գարա տէնիլտէ ուլթը թօրլի-
լէօր վէ պիր եաղը «նաու.ժուա»
լաճապ տըր :

— Պուկարի հիւքիւմէթի եհնի-
տէն 100—150 միլիօն ֆրանկըզ
պիր իսթիգրաղ իթմէք թէտ-
պիրինտէ պուլընիյօր : պու խու-
սուտա ֆըրանսըզ պանգալարը
իլէ մուխապէրէտէ իմիշլէր : Պա-
զը Էճնէպի կաղէթալարը Պուկ-
կարիանըն մալիյէսինն պօղուգ
կէօրիւպտէ, Ֆրանսըզլար նա՝սըլ
Էմիլիյէթ իտուպ՝ եհնիտէն բարա
վէրիյօրլար, տէյօրլար, Պազրսր
տէ՝ Ֆրանսըզլարըն Պուկարիայա
եհնիտէն էտիւնճ բարա վէր-
մէյէ հաղըրըզ կէօսթէրմէլէրի
պիր թագըմ ասքէրիյէ սըբա-
րիշլէրի վէրիլէճէկիսինն սէպէպ
թուլիյօրլար :

— Ասքէր օլմասըն վէ ասքէր
պէտէլի էտէմէսինն իշինն իսլամ
կէնէլէրինտէն չօղլարը բէտէր
վէ վալիտէլէրինն ըրզասը իլէ
գաշմագտա օլտըզլարընտան,
Հարպիլիյէ նէզարէթի գաշանլա-
րըն վալիտէլէրինտէն սէնէվի
պիր վէրկի ալընմասընը էմր
իթմիշ տիր : Եա սախթէ բասա-
բօրթլարլէ իսլամլարը թիւրքի-
այա գաշըրան խըրսըզ գուլման-
եաճընա նէ՝ տէմէլի :

Բ Ո Ւ Ս Ի Ա

Մօսկուտա հիւքիւմէթ պան-
գալարընտան պիրինն՝ ըէվօլ-
վէրլէր վէ պըչաղլարլէ սիւահլը
20 քիշի կիրուպ, 850,000 լուպ-
լի ալթուն վէ թահվիւթ գալ-
տըրտըլար : Պու շալգալար ատի
խըրսըզլար օլմալուպ պիր իսթի-
լալ գօմիթէսի թարաֆընտան կէլ-
տիքլէրինն սէօյլէմիշլէր, վէ էլ-
լէրինտէ պուլընան պօմպալար-
տան 3 ատէտի պանգատա պըրա-
գուպ կիթմիշլէր : Իշպու պօմ-
պալար ալըլուպ հալ օլընմագլէ,
բէք գուլէթլի Էճաղլարլէ տօլու
վէ մէմալիքի Էճնէպիլէթտէն
կէլտիկի թէպէլիսինն իթմիշ տիր :
Խըրսըզլար էլան էլէ կէշմէտի-
լէր :

— Բէթբրսպուրկտան Պերլինն
պիլտիլիտիկի իւզրէ, կաղէթա
սաթանլար թարաֆընտան Էհա-
լիյէ պէյաննամէլէր տաղըլմըշ
տըր իշպու պէյաննամէլէր Է-
հալիի Եհհուտիլէրէ գարըլ գըր-
կըն իթմէկէ թէշվիգ իտէրլէր
իմիշ : Պէյաննամէլէրին ալթըն-
տա սանսուրտան կէշտիկինն տա-
լիւ իշարէթ տախի վարըմըշ :

Պու պէյաննամէլէր Էսկի գա-
ֆալը վէ ատէպսիզ կիրուլարըն-
տան նէչաթ իթմիշ օլուպ, հիւ-
քիւմէթ շէտիտ էմիրլէրլէ Եա-
հուտիլէրէ վէ սէրպէստիլէթ թա-
րաֆտարլարըն գարըլ ուլկուն-
սըզլաղլարըն Էօնիւնի ալընմասը
իշինն տահա Էվլէլ էմր ու թա-
լիմաթ վէրմիշ իտի :

— Սէվասաբօլ իլիմանընտաքի
պահրիյէ ըսեանընն սէրկէրտէ-
սի օլան միլաղլիմ Շմիտին պա-
տէլ մուհաքէմէ իտամ օլընմա-
սընտան տօլայը մէքթէպիլէր
վէ իշճիլէր Սէվասաբօլտա թա-
թիլի մէշղուլիլէթ իտէրէք գա-
րա պանտէրալարլէ նիւմալիշլէր
էյլէմիշլէր : Էհալի տախի հիտ-
տէթլի պիր հալտէ պուլընըր
ըմըշ :

— Խարըղատա պիր գաշ ֆապ-
րիգա իշճիլէրի 15—20000 քիշի
թաթիլ իթմիշլէր : Շմէնտըֆէր
իշճիլէրին տախի թաթիլ իտէ-
ճէքլէրի չիւրհէ օլընտըզընտան
հիւքիւմէթ հէր սթասիօնլարտա
ասքէրլէր պէլէթմէքտէ տիր :

— Տոււմայա մէպուս ինթիսա-
պաթընա սօսիալիսթլէր իշլի-
րաք իթմէտիլէր : զիրա գաղան-
ձայաճաղար ըտը :

— Մարտ 7 տէ Բուսիանըն հէր
թարաֆընտա Տոււմայա մէպուս
ինթիսապ իտէճէք օլանլար Էհա-
լիտէն սէչիլտիլէր :

— Վարչալատա կիճէ սիւահլը
ատամլար մահպուսհանէյէ հիւ-
ճուլ իտէրէք, իքի նէօպէթճի
էօլտիւրիւպ, մահպուսլարը տը-
շարը չըգարմըլար :

— Լօտղտա սօսիալիսթլէր ին-
թիսապ մէճիլիսինն տաղըթմագ

էֆբեարը իլէ գարըլըլըգ չը-
գարտըլար, ֆագաթ ասքէր միւ-
տախէլէ իտուպ, սօսիալիսթլէր
իւզէրինն աթէշ իտէր, պուլար-
տան 2 քիշի էօլիւր վէ 19 քիշի
եարէլէնիլ :

Մ Ի Ի Թ Է Ն Է Վ Ի Է

— Բուսիան գարալ խալը վա-
գըթտան պէրու խասթա օլտըզը
կիպի, ախիլէն խասթալըզը թէհ-
լիքէլի պիր հալ քէսպ իթմիշ
օլմաղլէ՝ պիր գաշ ալտան վէֆա-
թը պէլէնիլիլ իմիշ : Իշպու սէ-
պէպտէն տօլայը չիմտիլիք վէ-
լիստ Բրէնա Ֆէրտիսանտը վէ-
քիլ նասպ իտէճէք տիր :

— Մարոք մէսէլէսինտէ եհնի
պիր թէպէտտիւթ կէօրիւն-
մէյօր : Ալճէզիլաա գօնֆէրանսը
պիր հաթթատան խիթամ պու-
լաճագ վանն օլընիյօր իսէտէ,
բօլիս վէ պանգա մէսէլէլէրինտէ
իթիւաթ (համաճաշուլթիւն) հա-
սըլ օլաճաղընա Էմիլիյէթ օլըն-
մայօր :

Թ Ի Ի Ճ Ճ Ա Ր Ի Յ Է

ՎԱՌՆԱ,	11 Մարտ
ՉԱԽԻՐԷ	
ՊՈՒՂՏԱՅ	
Վալիս 54-60 լիպ.	9.80 / 11. 20
Արապա 52-62 լիպ.	9.60 / 11. 60
ԱՐԲԱ,	
Վալիս 100 քիւ	11. 80 / 12.
Արապա 42-47 լիպ.	6. 80 / 7.
ԵՈՒԼԱՖ արապա 33/36 լիպ.	5. 20 / 5. 60
Վալիս 100 քիւ	11. / 11. 50
ՖԱՍՈՒԼԵԱ արապա 100 քիւ	20—22
ՌԱԲԻՑԱ 100	Խօզ
Արապա 100 քիւ	Խօզ
ՏԱՐԸ արապա	10.20 / 10. 60
ԲՈԼՈՂ արապա 55-60 լիպ.	11. / 12
ՄԻՍԻՐ 57-58 լիպ. առապա	8. / 8. 20
» 100 քիւ	10. 80 / 11.
ՉԱՎՏԱՐ արապա	8. 50 / 8. 70
» 100 քիւ	13. / 13. 50
Կիւնտէ 8—10 վալիս	վէ 30—40
արապա կէլմէքտէ. վալիս մուլմէ-	
էսի նաթթէմիշ ֆր. արապա մու-	
ամէլէսի նաթթէմիշ 20.	20

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

նաթթէմիշ 20, 20 ֆրանք	
Օմ. լիւսսը 22, 75 ալթուն ֆրանք	
ՊԱԳԱԼԻՅԷ	
Վարաա քիւցալընտա պագալիլէ	
մալլէթին պու կիւնքի ֆիլպթը, ալթուն	
ֆրանք իլէ :	
ԳԱՀՎԷ	2.20 / 2.30
ՇԷԲԷՐ նէմէ	70
ՇԷԲԷՐ քէսմէ) սանտըգ	36.50
Բիլիլնճ ճէնօլա չուվալը	42
» Ֆիլիպէ »	36
» Ինկիլիզ »	29. 50
Բիգօն »	49.
ԿԱՁ Սանտըզ	12.
ՉԷՅԹԻՆ Էաղը քիւ	1.—1. 10
ԳՈՒՐՈՒ Իւզիւմ	25
Եուսուրթա 100 ատէթի	4. 50

Одговорилъ А. Курбетянъ
вонъ пикат а Д. Тодоровъ и С.но—Варна